

דמותו של יהושפט במלכים ובדברי הימים – דף מקורות

1. מ.צ סגל, מבוא המקרא, חלק ה, עמ' 792 – 793 (משה צבי סגל, ליטא – ישראל, 1876 – 1968)

מחבר ספר דברי הימים ובני דוד לא היו מעוניינים עוד, כמו מחבר ספר שמואל ובני דוד, בקורותיו והרפתקותיו האישיות של דוד. הם היו מעוניינים בדוד כמשיח ה', בדוד כמייסד את עם יהודה שבימיהם, כמתכן את תכנית בנין המקדש וכמסדר את סדר עבודת ה' שבימיהם. במרחק הדורות מימי דוד עד בית שני נעשה דוד אישיות אידיאלית בעלת שלמות דתית בלי כל פגם, ואישיות כזו מתאר לנו המחבר בפרקיו על דוד בניסוח הדברים ששאב מספר שמואל, ובהשמטותיו שהוא משמיט מספר שמואל. וכך נשתנה במשך הדורות ציור האישיות של שלמה ושל מלכי יהודה הבאים אחריו, בהתאם להשתנות המושגים הדתיים והמדעיים מימי בית ראשון עד ימי בית שני, ומחבר ספר דברי הימים מוסר לנו את תאור שלמה והמלכים האחרים לפי השגתם ותפיסתם של בני דורו.

2. שרה יפת, אמונות ודעות בספר דברי הימים, עמ' 421 – 422

הבטחון המוחלט באל, בכוחו בשלטונו ובצדקתו, החוקיות המוחלטת של שכר ועונש, היחס הנצחי בין ה' ועם ישראל, התיאור האידיאלי של תקופת דוד ושלמה, השאיפה המתמדת למימוש האידיאל של עם ישראל השלם, על שנים עשר שבטיו, במרחב הגאוגרפי השלם של ארץ ישראל – כל אלו בהצטרפם – אף על פי שהם יוצאים מנקודת המוצא של ההווה, ויותר מזה, של הקיים והנצחי – הרי הם מכוונים כלפי העתיד. בהם מביע המחבר את תקוותו לעתיד ואת בטחונו במימושו של אותן תקוות. אין כאן תקווה אסקאטולוגית, שהיא זרה מעצם מהותה לכל דרך מחשבתו של בעל דה"י, אלא תקווה ריאליה לגאולה ארצית, אשרה תחזיר לישראל את זוהרו וגדולתו, ואשר הסיכוי למימושה נתון בידי עם ישראל עצמו – על ידי הליכה מתמדת בדרכי ה' ושמירת מצוותיו.

על ידי עיצוב מחדש של תולדות ישראל בתקופתו המכוננת נוצקת משמעות חדשה בשני המרכיבים של חיי ישראל: העבר חוזר ונעשה מובן, יסודות אמונתו ומוסדותיו נעשים הולמים ומשמעותיים, וגם יסודות החיים של ההווה מקבלים לגיטימציה מחודשת, מהיותם יונקים מן המקור הראשוני של הסמכות – מן התקופה המכוננת בתולדות ישראל. ספר דברי הימים הוא [...] נסיון רב חשיבות לקיים את מלוא המשמעות של חיי ההווה [...] מתוך חיוק ההיצמדות לעבר וקיום הרציפות וההמשכיות בתולדות ישראל ובאמונתו.

יהושפט מלך יהודה בדברי הימים ופרשת שופטים בספר דברים

מצוות המלך:

דברים פרק יז

(יד) כי תבא אל הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך וירשתה וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבתי: (טו) שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא: (טז) רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס וה' אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד: (יז) ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו וכסף וזהב לא ירבה לו מאד: (יח) והיה כשבתו על פסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים: (יט) והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את ה' אלהיו לשמר את כל דברי התורה הזאת ואת החקים האלה לעשתם: (כ) לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל:

דברי הימים ב פרק יז

(א) וימלך יהושפט בנו תחתיו ויתחזק על ישראל: (ב) ויתן חיל בקל ערי יהודה הבצורות ויתן נציבים בארץ יהודה ובערי אפרים אשר לכד אסא אביו: (ג) והיה ה' עם יהושפט כי הלך בדרכי דויד אביו הראשנים ולא דרש לבעלים: (ד) כי לאלהי אביו דרש ובמצותיו הלך ולא כמעשה ישראל: (ה) ויכן ה' את הממלכה בידו ויתנו כל יהודה מנחה ליהושפט והיה לו עשר וכבוד לרב: (ו) ויגבה לבו בדרכי ה'

מלכים א פרק כב

(ג) ויאמר מלך ישראל אל עבדיו הידעתם כי לנו רמת גלעד ואנחנו מחשים מקחת אתה מיד מלך ארם: (ד) ויאמר אל יהושפט ותלך אתי למלחמה רמת גלעד ויאמר יהושפט אל מלך ישראל כמוני כמוך בעמי בעמך בסוסי בסוסיה:

דברי הימים ב פרק יח – יט

(ג) ויאמר אחאב מלך ישראל אל יהושפט מלך יהודה התלך עמי רמת גלעד ויאמר לו כמוני כמוך בעמי בעמך בסוסי בעמך בסוסיה:

איסור אשרה

דברים פרק טז

(כא) לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך אשר תעשה לך: (כב) ולא תקים לך מצבה אשר שגא ה' אלהיך:

תפקיד הלוויים:

דברים פרק יח

(א) לא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל אשי ה' ונחלתו יאכלו: (ב) ונחלה לא יהיה לו בקרב אחיו ה' הוא נחלתו כאשר דבר לו: ... (ה) כי בו בחר ה' אלהיך מכל שבטי לועמד לשרת בשם ה' הוא ובניו כל הימים:

הפניה אל נביא ה':

דברים פרק יח

(טז) נביא מקרבך מאחיד כמני יקים לך ה' אלהיך אליו תשמעו: ... (יח) נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך ונתתי דברי בפיו ודבר אליהם את כל אשר אצוו: (יט) והיה האיש אשר לא ישמע אל דברי אשר ידבר בשמי אנכי אדרש מעמו: (כ) אך הנביא אשר יויד לדבר דבר בשמי את אשר לא צויתיו לדבר ואשר ידבר בשם אלהים אחרים ומת הנביא ההוא: (כא) וכי תאמר בלבבך איכה נדע את הדבר אשר לא דברו ה':

(כב) אשר ידבר הנביא בשם ה' ולא יהיה הדבר ולא יבוא הוא הדבר אשר לא דברו ה' בודון דברו הנביא לא תגורו ממו:

מינוי שופטים ושוטרים:

שמות כג

אל תשת ידך עם רשע להית עד חמס

דברים פרק טז

(יח) שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלהיך נתן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק: (יט) לא תשה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים: (כ) צדק צדק תרדף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך:

דברים פרק יז

(ח) כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו: (ט) ובאת אל הכהנים הלויים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט: (י) ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום

דברי הימים ב פרק יז

ועוד הסיר את הכמות ואת האשרים מהוזה:

דברי הימים ב פרק יז

(ז) ובשנת שלוש למלכו שלח לשריו לבן חיל ולעבדיה ולזכריה ולנתנאל ולמכיהו ולמדד בערי יהודה: (ח) ועמהם הלויים שמעיהו ונתניהו וזבדיהו ועשהאל ושמידמות ויהונתן ואדניהו וטוביהו וטוב אדניהו הלויים ועמהם אלישפט ויהוורם הכהנים: (ט) וילמדו ביהודה ועמהם ספר תורת ה' ויסבו בכל ערי יהודה וילמדו בעם:

דברי הימים ב פרק יח

(ד) ויאמר יהושפט אל מלך ישראל דרש נא כיס את דבר ה': (ה) ויקבץ מלך ישראל את הנבאים ארבע מאות איש ויאמר אלהם הגלף אל רמת גלעד למלחמה אם אחדל ויאמרו עלה ויתן האלהים ביד המלך: (ו) ויאמר יהושפט האין פה נביא לה' עוד ונדרשה מאתו: (ז) ויאמר מלך ישראל אל יהושפט עוד איש אחד לדרוש את ה' מאתו ואני שנאתיהו כי איננו מתנבא עלי לטובה כי כל ימיו לרעה הוא מיכיהו בן ימלא ויאמר יהושפט אל יאמר המלך ב:

(כז) ויאמר מיכיהו אם טוב תשוב בשלום לא דבר ה' כי

דברי הימים ב פרק יט

(ב) ויצא אל פניו יהוא בן חנני החזה ויאמר אל המלך יהושפט הדרשע לעזר ולשנאי ה' תאהב

דברי הימים ב פרק יט

(ד) וישב יהושפט בירושלם וישב ויצא כעס מבאר שבע עד הר אפרים וישבים אל ה' אלהי אבותיהם: (ה) ועמד שפטים בארץ בכל ערי יהודה הוצרות לעיר ועיר: (ו) ויאמר אל השפטים ראו מה אתם עשים כי לא לאדם תשפטו כי לה' ועמכם בדבר משפט: (ז) ועתה יהי פחד ה' עליכם שמרו ועשו כי אין עם ה' אלהינו עולה ומשא פנים ומקח שחד:

(ח) וגם בירושלם העמיד יהושפט מן הלויים והכהנים ומראשי האבות לישראל למשפט ה' ולריב וישבו ירושלים: (ט) ויצו עליהם לאמר כה תעשון ביראת ה' באמונה ובלבב שלם:

(י) וכל ריב אשר יבוא עליכם מאחיכם הישבים בעריהם בין דם לדם בין תורה למצוה לחקים ולמשפטים והזהרתם אתם ולא יאשמו לה' והיה קצף עליכם ועל אחיכם כה תעשון ולא תאשמו: (יא) והנה אמריהו כהן הראש עליכם לכל דבר ה' וזבדיהו בן ישמעאל הנגיד לבית יהודה לכל

דבר המלך ושטרים הלויים לפניכם חזקו ועשו ויהי ה' עם הטוב:

ההוא אשר יבחר ה' ושמרת לעשות ככל אשר יורה: (יא) על פי התורה אשר יורה ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל:

כחן משיח:

דברי הימים ב פרק ב

(יד) ויחזיאל בן זכריהו בן בניה בן יעאל בן מתניה הלוי מן בני אסף היתה עליו רוח ה' בתוך הקהל: (טז) ויאמר הקשילו כל יהודה וישבו ירושלים והמלך יהושפט כה אמר ה' לכם אתם אל תיראו ואל תחתו מפני ההמון הרב הזה כי לא לכם המלחמה כי לאלהים:

דברים פרק ב

(א) כי תצא למלחמה על איביך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלהיך עמך המעלה מארץ מצרים: (ב) והיה כקרבתם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר אל העם: (ג) ואמר אלהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם אל ירד לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם: (ד) כי ה' אלהיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם:

מצוות ערי מקלט:

דברים פרק יט

(א) כי יכרית ה' אלהיך את הגוים אשר ה' אלהיך נתן לך את ארצם וירשתם וישבת בעריהם ובבתיהם: (ב) שלוש ערים תבדיל לך בתוך ארצך אשר ה' אלהיך נתן לך ורשתה: (ג) תכין לך הדרך ושלשת את גבול ארצך אשר ינחילך ה' אלהיך והיה לנוס שמה כל רצח:

דברים רבה פרשת ואתחנן

בוא וראה כחן של ערי מקלט, שבשביל ראמות גלעד טעה יהושפט והלך עם אחאב למלחמה, וכה"א הידעתם כי לנו רמות גלעד וכמה הטעה אותו בסעודה שעשה לו שנא' וזבח לו אחאב, ר' יודן בשם ר' איבו בדבר הלכה טעה אותו. א"ל כתי' שש ערי מקלט תהיינה, תני שיהו ששתן קולטות כאחד, ואם בטלה אחת מהן כולן בטלות.

ההצטרפות ליהורם במלחמה נגד מואב

דברי הימים ב פרק יט

(ב) ויצא אל פניו יהוא בן חנני החזה ויאמר אל המלך יהושפט הדרשע לעזר ולישנאי ה' תאהב

ובזאת עליך קצף מלפני ה':

בין תפילת יהושפט לתפילת שלמה:

מלכים א פרק ח

(מד) כי יצא עמך למלחמה על איבו בדרך אשר תשלחם

והתפללו אל ה' ה' ה' העיר אשר בחרת בה והבית אשר בנתו לשמך: (מה) ושמעת השמים את תפלתם ואת תחנונם ועשית משפטם:

(נא) כי עמך ונחלתך הם אשר הוצאת ממצרים מתוך כור הפרזל: (נב) להיות עיניך פתוחות אל תחנונת עבדך ואל תחנונת עמך ישראל לשמע אליהם בכל קראם אליך: (לו) רעב כי יהיה בארץ דבר כי יהיה שדפון ירקון ארבה חסיל כי יהיה כי יצר לו איבו בארץ שעריו כל נגע כל מחלה: (לח) כל תפלה כל תחנה אשר תהיה לכל האדם לכל עמך ישראל אשר ידעו איש נגע לבבו ופרש בפניו אל

מלכים ב פרק ג

(ג) ויאמר אלישע אל מלך ישראל מה לי ולך לך אל נביאי אביך ואל נביאי אמוך ... (יד) ויאמר אלישע חי ה' צבאות אשר עמדתי לפניו כי לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נשא אם אביט אליך ואם אראך:

(כז) והי קצף גדול על ישראל

דברי הימים ב פרק כ

(א) ויהי אחרי כן באו בני מואב ובני עמון ועמקם מהעמונים על יהושפט למלחמה: (ב) ויבאו ויגידו ליהושפט לאמר בא עליך המון רב מעבר לים מארם והנם בחצוץ תמר היא עין גדי:

(ג) וירא ויגו' יהושפט את פניו לדרוש לה' ויקרא צום על כל יהודה: (ד) ויקבצו יהודה לבקש מה' גם מכל ערי יהודה באו לבקש את ה': (ה) ויעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלם בבית ה' לפני החצר החדשה:

(ו) הלא אתה אלהינו הורשת את ישבי הארץ הזאת מלפני עמך ישראל ותתנה לזרע אברהם אהבך לעולם: (ח) וישבו בה ויבנו לך בה מקדש לשמך לאמר:

(ט) אם תבוא עלינו רעה חרב שפוט ודבר ורעב

נעמדה לפני הבית הזה ולפניך כי שמך בבית הזה ונועך אליך מצרתנו ותשמע ותושיע:

הבית הזה:

(נג) כי אתה הבודלתם לך לנחלה מכל עמי הארץ כאשר דברת ביד משה עבדך בהוציאך את אבותינו ממצרים ארני ה':

(לט) ואתה תשמע השמים מכון שבתך וסלחת ועשית ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו כי אתה ידעת לבדך את לבב כל בני האדם: (מ) למען יראוך כל הימים אשר הם חיים על פני האדמה אשר נתתה לאבותינו:

ישועת יהושפט מול ישועת מצרים:

שמות פרק יד

(יג) ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תסיפו לראתם עוד עד עולם: (יד) ה' ילחם לכם ואתם תחרישון:

(לא) וירא ישראל את הים הגדלה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו:

(טו) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר אשרה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: (טז) אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל ישבי כנען:

יב (לה) ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמתל: (לו) וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים:

(יז) תבאמו ותשמעו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ארני כוננו ידך: (כ) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותצא כל הנשים אחריה בתפים ובמחלות: (טז) תפל עליהם אימתה ופחד בגדל ורועך ידמו באבן עד יעבר עמך ה' עד יעבר עם זו קניית:

האוניות בעציון גבר:

מלכים א פרק כב

(מה) וישלם יהושפט עם מלך ישראל: ...

(מט) יהושפט עשה אניות תרשיש ללכת אופירה לזהב ולא הלך כי נשברו אניות בעציון גבר: (נ) אז אמר אחזיהו בן אחאב אל יהושפט ילכו עבדי עם עבדך באניות ולא אבה יהושפט:

(י) ועתה הנה בני עמון ומואב והר שעיר אשר לא נתתה לישראל לבוא בהם בבאם מארץ מצרים כי סרו מעליהם ולא השמידום: (יא) והנה הם גמלים עלינו לבוא לגרשנו מירשתך אשר הורשתנו:

(יב) אלהינו הלא תשפט בם כי אין בנו כח לפני ההמון הרב הזה הבא עלינו ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו:

דברי הימים ב פרק ב

(טז) ויאמר הקשיבו כל יהודה וישבי ירושלים והמלך יהושפט כה אמר ה' לכם אתם אל תיראו ואל תחתו מפני ההמון הרב הזה כי לא לכם המלחמה כי לאלהים: (טז) מחר רדו עליהם הנס עלים כמעלה הציץ ומצאתם אתם בסוף הנחל פני מדבר ירואל: (יז) לא לכם להלחם בזאת התיצבו עמרו וראו את ישועת ה' עמכם יהודה וירושלים אל תיראו ואל תחתו מחר צאו לפניכם וה' עמכם:

(כ) ... ובצאתם עמד יהושפט ויאמר שמעוני יהודה וישבי ירושלים האמינו בה' אלהיכם ותאמנו האמינו בנביאיו והצליחו:

(כא) וינעץ אל העם ויעמד משררים לה' ומהללים להדרת קדש בצאת לפני החלוצים ואמרים הודו לה' כי לעולם חסדו: (כב) ובעת החלו ברנה ותהלה נתן ה' מארבים על בני עמון מואב והר שעיר הבאים ליהודה וינגפו: (כג) ויעמדו בני עמון ומואב על ישבי הר שעיר להחרים ולהשמיד וככלותם ביושבי שעיר עזרו איש ברעהו למשחית: (כד) ויהודה בא על המצפה למדבר ויפנו אל ההמון והנס פגרים נפלים ארצה ואין פליטה:

(כה) ויבא יהושפט ועמו לבז את שלם וימצאו בהם לרב ורכוש ופגרים וכלי חמדות וינצלו להם לאין משא ויהיו ימים שלווה בזוים את השלל כי רב הוא:

(כו) וביום הרבעי נקהלו לעמק ברכה כי שם ברכו את ה' על בן קראו את שם המקום ההוא עמק ברכה עד היום:

(כז) וישבו כל איש יהודה וירושלים ויהושפט בראשם לשוב אל ירושלים בשמחה כי שמחם ה' מאזיביהם:

(כח) ויבאו ירושלים בנבלים ובכנורות ובחצצרות אל בית ה':

(כט) ויהי פחד אלהים על כל ממלכות הארצות בשמעם כי נלחם ה' עם אויבי ישראל:

(ל) ותשקט מלכות יהושפט וינח לו אלהיו מסביב:

דברי הימים ב פרק ב

(לה) ואחרי כן אתחבר יהושפט מלך יהודה עם אחזיהו מלך ישראל הוא הרשיע לעשות:

(לו) ויחברו עמו לעשות אניות ללכת תרשיש ויעשו אניות בעציון גבר: (לז) ויתנבא אליעזר בן דודוהו מפרשה על יהושפט לאמר כהתחברך עם אחזיהו פרץ ה' את מעשיך וישברו אניות ולא עזרו ללכת אל תרשיש: